

TAG-TÜRKİYE TOPLANTISI / TAG-TURKEY MEETING

9-10 Mayıs 2013

Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi – İzmir

TOPLANTI PROGRAMI / PROGRAMME

09 Mayıs 2013, PERŞEMBE

Açılış Konuşmaları / Keynote Address

08:40-09:00 Edebiyat Fakültesi Dekanı ve Arkeoloji Bölümü Başkanı Prof. Dr. Ersin Doğer tarafından açılış konuşması / Opening remarks by the Dean of Faculty of Letters and Head of the Archaeology Department Prof. Dr. Ersin Doğer

09:00-09:40 Güneş Duru, “Disipline Edilmiş Bir Disiplin Olarak Arkeoloji”

09:40-10:00 Ara/Break

EDEBİYAT FAKÜLTESİ SERGİ SALONU OTURUMLARI/ SESSIONS AT THE EXHIBITION HALL

I. OTURUM/SESSION I

Türkiye Arkeolojisinde Kuramın Yeri – The Place of Theory in Turkish Archaeology

10:00-10:20 Mehmet Kaya Yaylalı, *Kültür ve Turizm Bakanlığı* – Arkeoloji ve İlkesellik

10:20-10:50 Metin Yeşilyurt, *Münster Üniversitesi* – Arkeoloji Bilimkuramının Önemi ve Unsurları

10:50-11:10 Banu Doğan, *İstanbul Üniversitesi* – Türkiye Arkeolojisi Antropolojiyle Barışır mı?

11:10-11:30 Nezh Aytaçlar, *Ege Üniversitesi* – Arkeoloji ve Diğer Sosyal Bilimler Arasında Multidisipliner Çalışmalar

ARA/BREAK

II. OTURUM/SESSION II

Türkiye Arkeolojisinde Kuramın Yeri – The Place of Theory in Turkish Archaeology

11:40-12:00 Belgin Aksoy, *Uludağ Üniversitesi* – Türk Arkeolojisinin Suni Sorunu olarak ‘Alman Ekolü’

12:00-12:20 Özlem Çevik, *Trakya Üniversitesi* - Akademik Dünyaya Geçişin Anahtarı: Türkiye’de Üretilen Doktora Tez Çalışmaları

12:20-12:40 Çiler Çilingiroğlu, *Ege Üniversitesi* – Kültür Tarihçiliği Kıskaçında Türkiye Arkeolojisi: Arkeolojiye Kanatlarını Verebilir Miyiz?

ÖĞLE ARASI/LUNCH BREAK (12:40-14:00)

III. OTURUM/SESSION III

Tarihsel Bağlamında Türkiye Arkeolojisi – Archaeology in Turkey in Historical Context

14:00-14:20 Emre Şerifoğlu – Bengi Başak Selvi, *Bitlis Eren Üniversitesi* – Türkiye Cumhuriyeti Doğu Politikaları ve Arkeoloji

14:20-14:40 Fahri Dikkaya, *Bilkent Üniversitesi* – Farklı Bir Arkeolog: Hamit Zübeyr Koşay

14:40-15:00 Kenan Eren, *Mimar Sinan Üniversitesi* – Türkiye’de Klasik Arkeoloji Geleneğinin ‘İyonya’ İmgesi

15:00-15:20 Jasmin Hediye Meier, *Bern Üniversitesi* – Yabancı Bilim Adamlarının Türk Arkeolojisine Katkıları (1915-1918)

ARA/BREAK

IV. OTURUM/SESSION IV

Devlet Politikaları ve Arkeoloji – State Politics and Archaeology

15:30-15:50 Pınar Özgüner, *Boston/Koç Üniversitesi* – Türkiye Arkeolojisinde Problemler ve Farklı Kimliklerin Oluşumu

15:50-16:10 Elif Koparal, *Hitit Üniversitesi* – Türk Arkeolojisinde İktidar-Mikro İktidar-Bioiktidar Açmazları

16:10-16:30 Heval Bozbay, *Dokuz Eylül Üniversitesi* – Türkiye ve İran’da 20. Yüzyılın İlk Yarısındaki Arkeoloji Politikalarının ve Uygulamalarının Karşılaştırılmalı bir İncelemesi

ARA/BREAK

V. OTURUM/SESSION V

Kazı Pratiği ve Sorunları – Excavation Practice and Its Problems

16:40-17:00 Banu Aydınoglugil, *University College London* – Çatalhöyük: Reflexivity in Progress

17:00-17:20 Sinan Ünlüsoy, *Yaşar Üniversitesi* – Türkiye’de Arkeolojik Kazı Pratiğinin Dünü, Bugünü ve Geleceği

17:20-17:40 Hüseyin Cevizoğlu, *Ege Üniversitesi* – Değişen Kültürel Miras, Turizm Politikaları ve Didyma Kazıları

17:40-18:00 Aytekin Erdoğan – Nezih Aytaçlar, *Ege Üniversitesi* – Milas TKİ Kazıları Örneğinde Müze-Üniversite İşbirliğinde Yürütülen Kazı Çalışmaları: Sorun ve Öneriler

9 MAYIS 2013, PERŞEMBE

204 NOLU DERSLİKTEKİ OTURUMLAR/SESSIONS AT CLASSROOM 204:

I. OTURUM/SESSION I

Arkeolojik Sorunlara Kuramsal Yaklaşımlar – Theoretical Approaches to Archaeological Problems

10:00-10:20 Emilio Rodrigues Alvarez, *Arizona Üniversitesi* – Culture, Knowledge and Reality: Gordon Childe and the Post-Modern Era

10:20-10:40 Dimitris Plantzos, *Ionianina Üniversitesi* – The Archaeology of Cultural Memory: Argos Orestikon

10:40-11:00 Fulya Dedeoğlu, *Ege Üniversitesi* – Arkeolojide Karmaşık Toplum ve Karmaşık Sosyal Örgütlenme Kavramlarının Tanımı ve Tespiti Üzerine Sorunlar

11:00-11:20 Göksenin Abdal, *İstanbul Üniversitesi* – Towards a Gender Based Research in Archaeology: Remaking of the Prehistoric Anatolian Society Through Gender Identities and Relations

ARA/BREAK

II. OTURUM/SESSION II

Arkeolojik Sorunlara Kuramsal Yaklaşımlar – Theoretical Approaches to Archaeological Problems

11:30-11:50 Patrycja Filipowicz, *Poznań Adam Mickiewicz Üniversitesi* – Central Anatolian Neolithic Imagery Transformations

11:50-12:10 Agata Czeszewska, *Poznań Adam Mickiewicz Üniversitesi* – The Neolithic Imageries in Southeast and Central Anatolia in Comparative Perspective

12:10-12:30 Marta Bartkowiak, *Poznań Adam Mickiewicz Üniversitesi* – Where is the milk? Investigation of Specialized Vessels Function.

ÖĞLEN ARASI/LUNCH BREAK 12:30-14:00

III. OTURUM/SESSION III

Arkeolojik Sorunlara Kuramsal Yaklaşımlar – Theoretical Approaches to Archaeological Problems

14:00-14:20 Emma Baysal, *İngiliz Arkeoloji Enstitüsü* – In the ‘I’ of the beholder: Theorizing the Material Signification of Borders and Boundaries in Anatolian Prehistory

14:20-14:40 Elizabeth Angell, *Columbia Üniversitesi* – Archaeologies of the Contemporary Past: İstanbul and Beyond

14:40-15:00 Magda Pieniżek, *Alman Arkeoloji Enstitüsü* – Troy: Towards Understanding of Its Socio-Political Structure

15:00-15:20 Tuna Şare, *Çanakkale 18 Mart Üniversitesi* – The Art of Ancient Western Anatolia Calling for Help: “I am not a westerner, not an easterner, nor a bridge inbetween, just let me be myself!”

15:20-15:40 Atilla Batmaz, *Ege Üniversitesi* – A Cultural Approach to the Urartian Identity

10 MAYIS 2013, CUMA

I. OTURUM/SESSION I

Arkeoloji Eğitimi ve Sorunları – Archaeology Education and Its Problems (Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerinin Gözünden/ From the viewpoint of Undergraduate and Graduate Students)

09:00-09:20 Bartu Dinç, *İstanbul Üniversitesi* – Akademik Kendileşme ve Arkeolojideki Yansımaları

09:20-09:40 Gökhan Murat Çoban, *Trakya Üniversitesi* – Öğrenci Perspektifinden Türkiye’de Arkeoloji Eğitimi

09:40-10:00 Ekin Dalbudak, *İstanbul Üniversitesi* – Öğrencilerin ve Akademisyenlerin Gözünden Arkeoloji Eğitimine Bakış

10:00-10:20 Murat Karakoç, *Ankara Üniversitesi* – Türkiye’de Prehistorik Arkeolojiye olan İlgisizliğin Sonucu: Paleolitik Çağ’da Ege Bölgesi (Neyi Biliyoruz? Neden Bilmiyoruz?)

ARA/BREAK

II. OTURUM/SESSION II

Arkeoloji Eğitimi ve Sorunları – Archaeology Education and Its Problems

10:30-10:50 Canan Çakırlar, *Groningen Üniversitesi* – Kemikler kifayetsiz kalıyor.

10:50-11:10 Rana Özbal – Aysel Arslan, *Koç Üniversitesi* – Arkeolojik Araştırmaların Veri Paylaşımıyla Desteklenmesi

11:10-11:30 Ayça Özcan, *Süleyman Demirel Üniversitesi* – Kültürel Mirasın Korunması ve Eğitim: Arkeoçocuk Projesi

11:30-11:50 Erkan Fidan, *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi* – Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Arkeolojik Kazı Uygulama Alanı

ARA/BREAK

III. OTURUM/SESSION III

Toplum ve Arkeoloji İlişkisi – Archaeology and Society

12:00-12:20 Veysel Apaydın, *University College London* – Toplum Arkeolojisi ve Eğitiminin Tarihsel Gelişimi: Dünya ve Türkiye’deki Yeri, Önemi ve Problemleri

12:20-12:40 Ali Kazım Öz – Mahmut Aydın – Saadet Güner, *Dokuz Eylül Üniversitesi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Kültürel Mirasın Dostları Derneği* – Sivil Toplum Kuruluşlarının Kültür Varlıklarının Korunmasındaki Rolü

12:40-13:00 S. Gökhan Tiryaki, *Akdeniz Üniversitesi* – Sürdürülebilir Arkeolojik Kültürel Miras Araştırmalarında Bilgi-Belge Arşivlerine Duyulan İhtiyaç Üzerine: Ksanthos Deneyimi (1950-2012)

13:00-13:20 Emre Cumalıoğlu, *Yaşar Üniversitesi* – Arkeologların Mesleki Çalışmalarından Doğan Bazı Hakları

ÖĞLE ARASI/LUNCH BREAK (13:20-14:20)

IV. OTURUM/SESSION IV

Toplum ve Arkeoloji İlişkisi – Archaeology and Society

14:20-14:40 Onur Bütün, *İthaki Yayınları* – Türkiye’de Arkeoloji Yayıncılığı ve Geleceği

14:40-15:00 Berkay Dinçer, *Ardahan Üniversitesi* – Basında Arkeoloji: Geyik Muhabbeti Nereye Kadar?

15:00-15:20 Gökçe Şimşek, *Adnan Menderes Üniversitesi* – Geçmiş Yorumlayan ve Geçmişin Geleceğini Tanımlayan Bir Bilim: Arkeoloji

15:20-15:40 Oğuz Erdur, *University of North Carolina* – Türkiye’de Arkeolojinin Koşul ve Olasılıkları Üzerine, Yeniden

ARA/BREAK

15:50-16:30 TAG-Türkiye komite seçimi / Election of TAG-Turkey Committee

16:30-18:00 Kapanış Paneli / Closing Discussion

Kolaylaştırıcı / Moderator: Ahmet Uhri (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Konuşmacılar: Kenan Yurttagül (Kültür Varlıkları ve Müzeler Eski Genel Müdürü), Pınar Özgüner (Boston/Koç Üniversitesi)

TAG-TÜRKİYE TOPLANTISI / TAG-TURKEY MEETING

9-10 Mayıs 2013

Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi – İzmir

BİLDİRİ ÖZETLERİ / ABSTRACTS

09 Mayıs 2013, PERŞEMBE

EDEBİYAT FAKÜLTESİ SERGİ SALONU OTURUMLARI/ SESSIONS AT THE EXHIBITION HALL

I. OTURUM/SESSION I

Türkiye Arkeolojisinde Kuramın Yeri – The Place of Theory in Turkish Archaeology

Mehmet Kaya Yaylalı (Kültür ve Turizm Bakanlığı)

Arkeoloji ve İlkesellik

Modernizm ve Postmodernizm kavramlaştırmaları çerçevesindeki teorik tartışmalarda, arkeolojinin mesleki bir ezoterizm (içrekçilik) ya da solipsizm (tekbencilik) çıkmazı içinde varlığını sürdürme istemi ön plana çıkmaktadır (Fay 2005: 23-50). Popüler yayınların şatafatlı, bilimsellikten uzak, sansasyonel ve reklam tadındaki sunumları dışında arkeolojik bilginin ulaşabildiği kitlelerin niceliği düşünüldüğünde kuramsal tartışmalar ve bunların sonuçları bakımından bir içe dönüklükten bahsedilebilir (Hall 2004: 159-176).

Bu kapsamda, konusu insan ve onun tarih içerisindeki gelişimi olan bir bilim dalının bilgiyi direkt ya da dolaylı olarak paylaşmak zorunda olduğu toplumla ilişkisindeki kopukluk ve kendini anlatamama ya da anlaşılammama iddiası kuramsal arkeolojik tartışmalarda öncelikli olarak ele alınması gereken konu başlığıdır.

İçinden çıktığı toplumun öznel, dogmatik ve yerleşik değerlerini geçmişle sentezleyen, ortaya koyduğu sonuçlarla bireyi sorgulamaya sevk eden ve oluşturduğu kuramsal çerçeve ile günümüz insanına geçmişteki yansımasını gösterme hedefinde olan bir bilim insanının yerleşik üst anlatılarla yaşayabileceği çatışma arkeoloji-toplum ilişkilerindeki karmaşıklığa verilebilecek iyi bir örnek gibi gözükmektedir (Lyotard 1990). Bilim insanının tanımlanan bu paradoks içerisinde bir yandan katıksız bilimsel bilgi üretmesi bir yandan da genel toplumsal algılar ve hassasiyetler üzerinden standart bir tavır belirlemesinin zorluğu oldukça belirginleşmektedir. Tam da bu aşamada, bilimsel bilgiyi üreten özne ile ürünü olan bilgide ortaya çıkan ve bir anlamda epistemolojik (bilgikuramsal) felsefi geçmişin ilkesel olarak reddi anlamına gelen bilimsel ortodoksi eğilimi ise bilginin toplumsallaşması adına ortaya çıkan kuramsal patlama ve arayışların en önemli sebep/sonucu olarak tanımlanabilir.

Özellikle farklılıklara duyarlılık tanımından feyz alıp farkında olarak ya da olmayarak ortaya konan arkeolojik bilginin paydaşları için uyumlaştırılması, uygunlaştırılması ya da

uysallaştırılması çabası modernizm eleştirisi sonrası sosyal bilimlerin temel kuramsal eğilimidir (Fay 2005: 11-21). Bu kapsamda çağdaş sosyal bilimlerin bugün ulaştığı kuramsal farklılıklar da göz önüne alınarak arkeoloji biliminin yeniden tanımlanması ve anlamlandırılması sürecine girildiği oldukça açıktır. Bir öz eleştiri olarak dönemsel değişimler, sosyo-politik bağlam ve küresel dünyanın düşünsel dayatmalarından arındırılmış bir bilimsel arayışın en azından kendi içerisinde bir tutarlılık hedefi olduğu düşünüldüğünde arkeolojik pratikler bakımından temel bir ilkesellik modelinin belirlenmesi en öncelikli gaye olmalıdır. Bu aşamada, arkeoloji bilimsel bir disiplin olarak neyi, hangi sebeple ve hangi beklentilerle araştırdığı sorusuna bir çerçeve belirlediği, kuramsal farklılıkların toptan reddi yerine senteze ulaşma amacı güderek değişik bakış açılarını da göz önüne aldığı, eleştirel davrandığı ve gerçeğin peşinde olduğu sürece ilkeselliğini koruyacaktır.

Netice olarak, herhangi bir konuya ilişkin insan bilgisinin sınırlı olabileceğini ve her yöntemsel yaklaşımın en iyi ihtimalle “doğru-geçerli” bilgiye yakınsamayı hedeflediği unutulmamalıdır. Bu kapsamda, ilkesel bir ortaklık paralelinde kuramsal farklılaşmaların beraberinde ilerlemeyi sağlayacağı, doğru ile yanlışın zaman süzgecinden geçerek sadece beraberinde bilimsel gelişimi getireceği, ne yaparsak yapalım zamanın ya da tarihin belli bir anındaki bilgimizin geçici olduğu ve bir gün mutlak suretle değişeceği göz önüne alındığında; arkeolojiye ilişkin kuramsal tartışmaların doğruluk-yanlışlık denklemi yerine ilkesellik üzerinden ele alınması belki de en uygun olan yöntem olacaktır.

Kaynakça

Fay, B. (2005) Çağdaş Sosyal Bilimler Felsefesi: Çok Kültürlü Bir Yaklaşım, Ankara: Ayrıntı Yayınları

Hall, M.A. (2004) Romancing the Stones: Archaeology in Popular Cinema, European Journal of Archaeology Vol 7(2): 159:76.

Liotard, J.F. (1990) Postmodern Durum, Çev: Ahmet Çiğdem, İstanbul: Arı Yayınları.

Metin Yeşilyurt (Münster Üniversitesi)

Arkeoloji Bilimkuramının Önemi ve Unsurları

Bilimkuram bilimlerden kaynaklanan sorunların 20. yy. başlarında sistematikleştirilmesinin sonucu olarak günümüzde bilim ve bilimsel araştırmanın neticesi olan bilgiyi konu alan bir felsefe dalı olmuştur. Bilimkuramda bilim tam genişliğinde ele alınır ve unsur olarak bilimsel araştırmanın yöntemi, nedenleri, değeri ve sanat, din, mitoloji gibi başka alanlara karşı sınırlandırılması ile ilgili sorunlar işlenir. Bilimkuram «bilim felsefesi» ya da «genel bilimkuram» ve «özel bilimkuram» olarak bölümlenir. Birincisi genel olarak bilim ile ikincisi ise belirli/özel bir bilim dalı ile ilgilidir. Özel bilimkuram dolayısıyla araştırılan belirli bilim dalında uzmanlık gerektirir ve böylece sadece felsefenin araştırdığı bir alan olarak sınırlandırılmayacağını gösterir. Her bilim dalında olduğu gibi arkeoloji içinde kendi bilimkuramı üzerinde çalışma zorunluluğu söz konusudur. Bu sunumda arkeoloji bilimkuramının dizgeleştirilmesinde işlenmesi gereken öge/unsurlar takdim edilecektir.

Banu Doğan (İstanbul Üniversitesi)

Türkiye Arkeolojisi Antropolojiyle Barışır mı? Antropolojik Yaklaşımların Arkeolojiye Katkısı Üzerine Düşünceler

Arkeoloji ile batıda çok yakın, hatta iç içe olan antropoloji disiplini, ülkemizde arkeolojiye oldukça uzaktır. Arkeolojik sorunları açılmak üzere gerekli bir araç olan etnografya derlemeleri ise çok az sayıdadır. Antropoloji disiplini dünyada, kurulduğu dönemdeki anlam ve kapsamını bugün muhafaza etmemektedir. Türkiye’de ise antropoloji, konuları ve kullandığı yöntemler bakımından kurulduğundan beri batıdaki antropoloji anlayışından her zaman çok farklı olagelmıştır. Oysa antropolojinin yaklaşımlarına ve etnografyaya ülkemizde çok ihtiyaç vardır. Günümüzde hâlâ, derlenmemiş, geleneksel birçok yapı mevcuttur. Örneğin “değiş tokuş” bunlardan birisidir. Anadolu’da değiş tokuş halen, öncelikle yeğlenen bir alışveriş türüdür. Bildiride, Aksaray çevresinden derlenen değiş tokuşla ilgili örneklerle kısaca değinilecektir.

Antropolojik yaklaşımları gereksinen diğer bir konu ise, giderek artan sayıda araştırmacının eğildiği, tarihöncesi inanç sistemleridir. İnanç sistemleri konusunda “köken” ve “anlam” tartışmaları süregitmektedir. Bunun yerine, “zaman”, “mit”, “din” gibi kavramların ve bu kavramların ele alınan toplumun maddi kültüründeki yansımalarının, *kendinde* değil, birbirleriyle ve diğer unsurlarla ilişkili olarak incelenmesi gerekmektedir. Bildiride, uyarlanmış bir yapısalcı yaklaşım tartışılmaya çalışılacaktır.

Nezih Aytaçlar (Ege Üniversitesi)

Arkeoloji ve Diğer Sosyal Bilimler Arasında Multidisipliner Yaklaşımlar

Türkiye arkeolojisinde “multidisipliner çalışma” olarak akla ilk gelen arkeolojinin “fen bilimleri”nden yararlanmasıdır. Başka bir deyişle arkeometrik incelemeler (kil, cam ve metal analizleri, jeolojik sonar yöntemleri, antik coğrafyayı kavramaya yönelik çalışmalar, C14 ve dendrokronoloji gibi tarihleme yöntemleri vb.), fizikî antropolojinin katkıları (insan kemikleri ve fauna çalışmaları), polen analizleri, organik madde analizleri, mimari konstrüksiyon gibi alanlarda arkeoloji fen bilimlerinin yardımına uzun bir süredir başvurmaktadır. Kuşkusuz fen bilimleri ile arkeolojinin bu multidisipliner çalışması birçok sorunun cevabını verdiği gibi, arkeolojiye yeni ufuklar açmış olması bakımından da küçümsenemez.

Ancak arkeolojinin önündeki sorunların çözümünde sosyal bilimler ile multidisipliner çalışmalar yapma geleneği olmadığı izlenmektedir. Epigrafi (filoloji) ve eskiçağ tarihi gibi “kardeş” sayılabilecek bilimlerle bile ciddi ortak çalışmalardan ne yazık ki söz edilememektedir.

Türkiye dışında “öncü” diyebileceğimiz bir grup araştırmacı, diğer sosyal bilimlerle ortak çalışmalar yürütmektedir. Antik çağın toplumsal yapısının örgütlenişini, siyasi yaşamını, ekonomisini, dinsel yaşam pratiklerini, davranış biçimlerini anlamakta iktisat, sosyoloji, psikoloji, sosyal antropoloji gibi bilimsel disiplinlerin geliştirdiği modelleri kullanmak bazı sorulara cevap bulmak açısından yararlı olabilir. Arkeologların, diğer sosyal bilimlerin yöntem ve modellemelerini öğrenmelerinin gerektireceği ciddi zaman kaybını göze almaktansa, bu disiplinlerle ortak çalışmalar geliştirmeleri daha anlamlı olacaktır.

II. OTURUM/SESSION II

Türkiye Arkeolojisinde Kuramın Yeri – The Place of Theory in Turkish Archaeology

Belgin Aksoy (Uludağ Üniversitesi)

Türk Arkeolojisinin Suni Sorunu Olarak “Alman Ekolü”

Türkiye’de arkeoloji başta olmak üzere tüm eski çağ bilimlerinin kuruluş aşamasında Almanya’nın önemli bir etkisi olduğu muhakkaktır. Türkiye’de cumhuriyetle birlikte girilen yeni dönemin kısmen Almanya’daki nasyonal sosyalizmin yükselişiyle aynı dönemlere denk gelmesi bakış açısına göre hem tarihi bir fırsat, hem de bir ölçüde talihsizlik olarak kabul edilebilir. Bugün Türkiye’de arkeoloji biliminin içinde bulunduğu durumun bu “ekol”den kaynaklanan nedenlere bağlı olduğunu düşünenlerin sayısı giderek artmaktadır. Ancak “Alman Ekolü” olarak nitelendirilen bu anlayışın aslında ne olduğu, dahası Almanya’da gerçekten nasıl bir arkeolojinin yapılmakta olduğu üzerinde yarım doğrulara dayandırılmış bir anlayışın Türkiye arkeolojisine katkısının ne olabileceği de bir o kadar tartışmaya açıktır. Her şeyden önce Almanca’nın giderek bir bilim dili olarak önemini kaybetmesi, zaten en büyük problemi her hangi bir yabancı dile hâkim olamamak olan yeni kuşak arkeologların, bu yarım doğruları gerçek olarak algılamalarına neden olacak gibi görünmektedir. Ancak bizim amacımız Alman arkeolojisinin doğrularını yanlışlarını tartışmak olmamalıdır. Zira bu her şeyden önce Almanların hâkim olduğu bir konudur. Tartışmanın ekseninde Türkiye’de neyin yanlış yapıldığı ya da yanlış anlaşıldığı yerleşmelidir.

Bizler genelde benzerlikler üzerinde duruyoruz. Alman ve Türk arkeolojisinin yaklaşım benzerliklerinin gerçekte sınırlı olduğu biraz incelendiğinde görülebilir. Bilime ve akademisyen olmaya bakış açısı açısından Almanya ve Türkiye arasında –sözde Türk akademik yaşamını biçimlendiren Alman ekolüne rağmen, çok büyük farklar vardır. Bu farkların nedeni kısmen kurumsal yapılardan kaynaklanıyor gibi görünse de, toplumsal yaşam içinde ve siyasette, bilimin ve akademisyenliğin algılanışıyla ilgili derin yaklaşım farklılıkları görmezden gelinmemeli. Bu farkların ayrımında olmaksızın, salt benzer noktaları gerekçe göstererek Türk arkeolojisinin Alman ekolünden kaynaklanan yapısal sorunları olduğunu iddia etmek yanlıştır. Böyle keskin bir yargıda bulunurken, Alman ekolü denen tarzın eleştirisini İngilizce konuşan ülkelerden değerlendirmeleri dikkate alarak gerçekleştirmek de kanımca çok doğru bir yöntem değildir. Şu an Almanya’da çok disiplinli araştırma projelerinde hangi konuların incelendiğine bakacak olursak, kendi geleneği içinde yoğrulmuş, ancak tipolojik değerlendirmeler klişesinden de bir o kadar uzak çalışmalar yapıldığını ve kuramsal yaklaşımlar konusunda o kadar da içlerine kapanık olmadıklarını görürüz. Çoğunlukla bu eleştirilerin adresinin klasik arkeoloji olduğunu unutmamak gerekir. Burada şu hususu gözden kaçırmamakta yarar vardır: Winckelmann dolayısıyla bir anlamda arkeolojinin doğum yeri kabul edilen, en köklü geleneklerden birisini oluşturmuş, hafife alınmayacak bir birikime sahip bir ülkenin, arkeolojiyi kendilerine yeniden öğretmesini umarak Anglosakson ülkelerden gelen “yenilikçi” akımlara kapılarını sonuna kadar açması beklenemez. Bu nedenle Alman ekolüne tutucu sıfatını vermeden önce gerçekten tutuculuğun ne olduğu üzerinde ve bir o kadar da “yenilikçi” sıfatını kolayca kullandığımız bu yaklaşımların tetikleyici nedenleri hakkında düşünmek gerekir.

Türkiye’nin yanlışı Alman ekolünü izlemesi değil, sadece onun kötü bir taklidi olarak kalmasıdır. Türkiye’de sosyal bilimler ve sosyal bilimciler giderek daha zayıf bir profil gösterirken, bu durum çok da şaşırtıcı olmasa gerektir. Bölüm sayısının giderek arttığı bir ortamda Türk arkeolojisini bekleyen asıl büyük tehlike, gerek bilimsel çalışmaların, gerekse bilim adamlarının giderek daha provinsiyel bir durum içine düşmeleri ancak daha da dramatik olan bundan rahatsızlık duymamalarıdır. Arkeolojinin turizme emanet edildiği bir ülkede kendi var oluşunu ekonomik girdi yaratarak gerekçelendirmeye mecbur bırakılmış arkeologların, bilgi üretmenin bir kültür olarak yerleştiği bir diğer ülkenin akımından alabileceği, almış olsa bile kullanabileceği anlayış ve yaklaşımlar zaten sınırlı kalmaktadır.

Özlem Çevik (Trakya Üniversitesi)

Akademik Dünyaya Geçişin Anahtarı: Türkiye’de Üretilen Doktora Tez Çalışmaları

Doktora tez çalışmaları kuşkusuz akademik hayata geçişin bir anahtarıdır ve eldeki bu anahtar da nihayetinde kişinin geri kalan yaşamında-bir geçişin ötesinde- araştırma eksenini belirleme işlevine sahiptir. Daha açık bir ifadeyle doktora çalışması süreci veya sonucunda dert edinilen mesele ve sorunlar, kişinin daha sonraki akademik yaşamında araştırma konularını, sorun ve meselelere yaklaşımlarını belirleme potansiyeline sahiptir. Bu potansiyel de, son noktada ilişkili bilimde bilgi üretiminin niteliğini etkileyen genel bir etmene dönüşmektedir.

Bu bildiride Türkiye üniversitelerinde ikamet eden akademisyenlerin doktora tez çalışmaları tematik olarak sınıflandırılacak ve herhangi bir alanda araştırma konusu açısından yığılmanın ya da tek tip üretimin olup olmadığı sorgulanacaktır. Buradan çıkan sonuçların, Türkiye’de kuramsal çerçevede bilgi üretimini teşvik etmek üzere kurulan Teorik Arkeoloji Grubu’nun sürdürülebilirliği üzerine olası etkileri tartışmaya açılacaktır.

Çiler Çilingiroğlu (Ege Üniversitesi)

Kültür Tarihçiliği Kısacasında Türkiye Arkeolojisi: Arkeolojiye Kanatlarını Verebilir Miyiz?

Türkiye’de arkeolojinin ürettiği bilginin kültür tarihçiliği dışındaki düşünce akımlarından yeterince beslenmediği yapılan yayınların başlıkları veya içerikleri göz önüne alındığında kolaylıkla görülebilir. Türkiye arkeolojisinin özellikle Alman arkeoloji geleneğinden beslenmiş olduğu birçok araştırmacı tarafından vurgulanmıştır. Alman arkeologların yaşamak zorunda kaldığı ‘Kossinna Sendromu’nu, benzer bir tarihsel travma yaşamamasına rağmen, Türkiye arkeolojisinin yaşadığı önerilebilir. Her iki ülkede de, 1930 ve 1940’ların ırkçı paradigması sonrasında paradigmasız kalmış bir arkeoloji biliminin kendine seçtiği tek amaç tikel nesne ve olayları tanımlamak olduğu için arkeolojik bilgi üretimi zaten görünen ve bilinen olanı tanımlamanın ötesine nadiren geçebilmektedir. Bu bildiride, Türkiye arkeolojisinde öne çıkan betimleyici, ampirik veri üreten ve yöntemleri kendinde-amaçlara çeviren anlayışın tek başına Alman ekolü ile açıklanamayacağı; asıl problemin, ilk arkeoloji kuşağı ile birlikte yerelde filizlendirilen arkeoloji yapma, yazma ve öğretme biçimlerinde aranması gerektiği savunulacaktır. Sözkonusu durumun yarattığı tehlikenin, kendi varoluşunu gerekçelendiremeyen bir disiplinin başka ideoloji ve kurumlar tarafından araçsallaştırılması olduğuna vurgu yapılacaktır.

III. OTURUM/SESSION III

Tarihsel Bağlamında Türkiye Arkeolojisi – Archaeology in Turkey in Historical Context

Emre Şerifoğlu – Bengi Başak Selvi (Bitlis Eren Üniversitesi)

Türkiye Cumhuriyeti Doğu Politikaları ve Arkeoloji

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşu sırasında ulus-devlet bilincinin yaratılması için arkeolojik, antropolojik, sosyolojik ve tarihi çalışmalardan faydalanılmıştır. Bu bağlamda gerçekleştirilen ilk arkeolojik araştırmalar etnik Türk kimliğine sahip Orta Anadolu’da başlatılmış ve Türklerin Anadolu’da binyıllardır yaşadığı tezi kanıtlanmaya çalışılmıştır. Bu dönemde Yunanistan’la yapılan mübadele anlaşması sonrası Batı Anadolu’da da etnik Türk kimliğe sahip bir sosyal yapı oluşturulmuş ancak Doğu Anadolu’da Ermeni tehciri ve göçleri

sonrasında benzer şekilde başlayan süreç Kürt grupların isyanları nedeniyle sekteye uğramış, bu bölgede sıkı bir denetim uygulanmıştır.

Doğu Anadolu Bölgesi'nde, Van ve Kars'ta I. Dünya Savaşı öncesi ve esnasında Ruslar tarafından gerçekleştirilen çalışmalardan sonra, 1930'ların sonunda Amerikalı bilim adamlarınca gerçekleştirilen çalışmalar ve 1940'lı yıllarda Hamit Zübeyr Koşay'ın Erzurum araştırmalarına dek bir çalışma gerçekleştirilmemiştir. Nitekim 1936 yılından itibaren Doğu Anadolu'da zorunlu göçler sonrası bazı yasak bölgeler oluşturulmuş, Arkeolojik araştırma yapmak neredeyse imkânsız hale gelmiştir. Ancak Demokrat Parti Dönemi'yle oluşan yeni siyasal ortamla birlikte ilk kez 1950lerin ortasında Charles Burney Doğu Anadolu'nun genelini ele alan bir yüzey araştırması gerçekleştirebilmiştir. Türkiye akademisinin bölgeye ilgisi ise 1950'li yılların sonlarında başlamış, bu araştırmalar ise baraj kurtarma projelerini saymazsak 1980'li yıllara dek Van Gölü Havzası ve daha ziyade Van şehri çevresiyle kısıtlı kalmıştır.

Doğu Anadolu Bölgesi'nde arkeolojik araştırmaların azlığı ve belli bölge ve dönemlere hapsolmuşlüğüne nedenlerinin Türkiye Cumhuriyeti'nin Ulusal Kültür ve Doğu politikaları bağlamında ele alınması gerekmektedir. Bu politikalar T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca Arkeoloji, Antropoloji, Sanat Tarihi ve Tarih araştırmalarına tatbik edilmekte, dönem dönem farklılığa uğrayan devlet yaklaşımına ters düşen proje ve araştırmaların denetim altında tutulması ve gerekli görüldüğü hallerde engellenmesi geleneğinin uygulanması günümüzde halen sürmektedir.

Fahri Dikkaya (Bilkent Üniversitesi)

Farklı Bir Arkeolog: Hamit Zübeyr Koşay

Türkiye arkeoloji tarihi içerisinde genel görüşlerin ve anlayışların dışında bir şeyler yapmaya çalışan ve belki de sosyal arkeolojinin hem Türkiye'de hem de dünyada ilk örneklerinden bazılarını veren Hamit Zübeyr Koşay'ı incelemek ve sorgulamak, Türkiye arkeolojisinin kuram ile ilişkisini anlamak bağlamında önemlidir. Turanist, antropolog, etnolog, arkeolog Hamit Zübeyr Koşay, milliyetçi söylemler üzerinden inşa edilen bir akademik yapıya sahip olsa da, arkeolojik materyalin yorum aşamasında dönemi için farklı ve özgün bir yaklaşıma sahipti. Bu çalışmada Hamit Zübeyr Koşay arkeolojinin kuramsal alt yapısı ve Türkiye arkeolojisindeki farklı yeri, ayrıca genel arkeolojik akademi çevresinde hoş karşılanmaması ve dışlanması tartışılacaktır.

Kenan Eren (Mimar Sinan Üniversitesi)

Türkiye'de Klasik Arkeoloji Geleneğinin 'İyonya' İmgesi

Türkiye topraklarında Klasik Arkeoloji disiplininin gerçekleştirdiği çalışmalar içerisinde İyonya Bölgesi'nin özel bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bölgede Ephesos, Miletos, Priene gibi kentlerde 19. yüzyıldan itibaren süregelen kazılar mevcuttur ve bütün göstergeler Eski Yunanlıların Arkaik döneminde bu bölgenin yüksek bir uygarlık düzeyine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. 20. yüzyılın ilk yarısında pek çok bilim adamı, İyonya'nın Yunan mucizesinin itici gücü olduğunu düşünmekte ve çağdaş Batı'nın temellerini oluşturan akılcı düşünce ve birey olmanın bu topraklarda doğduğunu öne sürmektedir. Bu durum doğal olarak Türkiye'deki Klasik Arkeoloji disiplininin gelişme aşamasına da yansımıştır ve bu görüşleri benimsemiş pek çok akademisyenin İyonya'da projeler üstlendiği gözlemlenmektedir.

Bu bildiri de “Batı Uygarlığı’nın doğduğu topraklar” olarak tanımlanmış bir İyonya imgesinin ilk dönem çalışmalarından bu yana Türkiye’deki Klasik Arkeoloji tarih yazımı geleneğine nasıl yansıdığı sorusuna cevap aranacaktır. Görüldüğü kadarıyla bu süreç iki evreden oluşmaktadır; İyon kentlerinin tarihsel öneminin, bazı durumlarda belki de abartılarak yorumlandığı ilk evre ve sonrasında İyonyalıların gittikçe “Anadolulu” bir kimlik kazandığı ve İyonya’nın çağlar içinden süzülerek gelen Anadolu mirasının taşıyıcısı olarak nitelendirildiği ikinci evre. Bütün bu gelişim süreci, modern Türkiye’nin “Batı Uygarlığı” ile olan tarihsel bağlarını ortaya koyacak şekilde kurgulanmış gibi görülmektedir. Modern sınırların yaratılan hayali geçmişe yansıtılmasının bilimsel pratiği nasıl etkilediği sorusu ise bildirinin sonuç bölümünü oluşturacaktır.

Jasmin Hediye Meier (Bern Üniversitesi)

Yabancı Bilim Adamlarının Türk Arkeolojisine Katkıları (1915-1918)

1915 ile 1918 arasında Avrupa’dan yabancı hocalar Türk eğitim sisteminin gelişmesinde katkıda bulunmaları için ülkemize getirilmesi pek bilinmeyen bir konudur. Onlardan biri de, Klio dergisinin yayıncısı ve böylece Eski Çağ Tarihi için önemli isimlerinden, Carl Ferdinand Friedrich Lehmann-Haupt’dır. Kendisi 1915 senesinde Eski Çağ Tarihi profesörü olarak İstanbul Darülfünun’a çağırılmıştır. Lehmann-Haupt, gelmesinin yaklaşık 16 sene öncesinden de, bugünkü Van bölgesinde kazılarda önem taşıyan buluntular keşfetmiştir (örneğin, Edremit’te ki Urartu yazıtı) ve ilk kişi olarak yayınlamıştır (örneğin, Corpus Inscriptionum Chaldicarum). Ancak hayatı ve Türkiye’deki çalışmaları ile ilgili şimdiye kadar pek az araştırma yapılmıştır. Oysa Lehmann-Haupt’ın kim olduğunu araştırmak, nasıl Türkiye’ye geldiğini, Türkiye’deki öğrencilerinin kim olduğunu ve yaptığı çalışmalar Türk arkeolojisi ve Türk eğitim tarihi için ne önem taşıdığını öğrenmek, geçmişimizden bugüne kadar daha karanlıkta kalan, arkeoloji ve eğitim tarihimizin bir dönemini aydınlatacaktır.

IV. OTURUM/SESSION IV

Devlet Politikaları ve Arkeoloji – State Politics and Archaeology

Pınar Özgüner (Boston/Koç Üniversitesi)

Türkiye Arkeolojisinde Problemler ve Farklı Kimliklerin Oluşumu: Tarihi Metinler Olarak Kazı ve Araştırma Sonuçları Toplantısı Yayınlarının İncelenmesi

1979 yılından beri dönemin kültürel mirasın korunması ve yönetiminden sorumlu bakanlıklar tarafından gerçekleştirilen Kazı ve Araştırma Sonuçları Toplantısı (KST), otuz yıldan fazla bir süredir Türkiye’de arkeolojik çalışmalarda bulunan proje başkanları ve ekip üyelerini, arkeolojik araştırmaların yürütüldüğü yasal çerçevenin uygulayıcısı olan devlet görevlileriyle bir araya getirmektedir. Bu bildiri, Kazı ve Araştırma Sonuçları toplantılarının ardından her sene düzenli yayınlanan KST metinlerinin içeriklerinin, tarihsel belgeler olarak değerlendirilip, incelenmesiyle, Türkiye’de arkeoloji pratiğinin gelişimini anlamaya yönelik şu sonuçlara odaklanmıştır.

Öncelikle, KST, devlet yöneticileri ile yönetilenlerin buluştuğu, araştırma başkanlarının Türkiye’de kültür varlıklarının yönetimine dair pratikte karşılarına çıkan problemlerin bir kısmını, devlet yöneticileri karşısında dile getirdiği bir platformdur. Dolayısıyla, KST metinleri, arkeolojik verilerin ve o verileri elde etmek adına kullanılan araştırma yöntemlerinin yanısıra, Türkiye’de çalışan arkeologların kültürel mirasın anlaşılması, korunması ve yönetimi gibi konularda kendi ağızlarından aktardıkları problemleri ortaya

koymaktadır. Aktarılan problemlerin niteliği, Türkiye arkeolojisinde, arkeolojinin kurumsal/yönetimsel ve akademik yapısından kaynaklanan farklı kimliklerin varlığına işaret eder.

Elif Koparal (Hitit Üniversitesi)

Türk Arkeolojisinde İktidar-Mikro İktidar-Bioiktidar Açmazları

Türk Arkeolojisi, Türk Tarih tezinin yazım sürecinden bu yana devlet-bilim denklemindeki iktidar baskısından bağımsız hareket edememiştir. Kuşkusuz bu durum sadece Türk Arkeolojisine özgü bir süreç değildir. Aydınlanma süreci ve Endüstriyel Devrim sonrasında Avrupa'nın Antik Yunan mirasını araç olarak kullandığı kültür politikasının bir benzeri ve hatta tepkisidir. Zamanla kendi içinde mikro-iktidar odaklarını doğuran ve çoğaltan Türk Arkeolojisi ekol adı altında yarattığı kliklerle kendi kısır döngüsünü yaratmış ve beslemiştir. Bugün Türkiye'nin hemen her üniversitesinde bulunan ve sayısı giderek artan arkeoloji bölümleri bu döngünün ürünleridir ve atıl durumlarından kurtulmaları için ciddi çözümler üzerine düşünülmesi gerekmektedir. Bölümlerin sayıca çoğalması ile göreceli olarak bağıntılı ve paralel olan arkeolojik kazı sayısındaki artış yine aynı nitelik-nicelik sorunlarını ortaya koymaktadır. Geleneksel bakış açısı arkeoloji eğitimini sağlıklılaştırmak ve sorunlarını ciddi biçimde masaya yatırmaktansa arkeolojik lisans eğitimine sahte bir değer biçerek "geleneksel ve köklü" arkeoloji dünyasının dışından gelenlerin ya varlığını görmezden gelmeyi ya da belli standartlarla yeniden biçimlendirmeyi denemektedir. Burada farklı ölçeklerdeki iktidar-arkeoloji bilimi denkleminin yarattığı açmazlar üzerine bir kaç söz ve gözlem sunulacaktır, çözümler için uzun mesailer gereklidir.

Heval Bozbay (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Türkiye ve İran'da 20. Yüzyılın İlk Yarısındaki Arkeoloji Politikalarının ve Uygulamalarının Karşılaştırılmalı İncelemesi

Son dönemlerde, bilhassa sosyal bilimlerde, disiplinlerin bilgi üretme süreçleri ve yöntemlerine ve geçmişteki uygulamalarına yönelik eleştirel bir ilgi artışına ve bu türden meselelerin daha fazla irdelendiğine tanık oluyoruz. Bu bağlamda arkeoloji alanında da politik ve sosyal kurumlar ile arkeoloji arasındaki temasları konu edinen birçok araştırma yapıla geldi. Bu araştırmalar içerisinde, modernleşmeci, milliyetçi ve ulus-devletçi bir takım ideolojilerin; arkeolojiyi ve üzerinde hak iddia ettikleri coğrafyadaki arkeolojik kalıntıları, varlığını meşrulaştırmak, homojen bir kültür yaratmak, ulusal bir kimlik oluşturmak, diğer etnisiteleri asimile etmek gibi amaçlar doğrultusunda nasıl manipüle ettiğine yönelik olanlar ön plana çıkmaktadır.

Türkiye ve İran, modern bir ulus-devlet kurma sürecine –nispeten- daha geç dâhil olan ve bu konuda birçok benzerlik taşıyan ülkelerdir. Benzer süreçlerden geçmiş diğer birçok ülke gibi, arkeolojiyi ve arkeolojik kalıntıları, kendi iddialarını ispatlamak amacıyla kullanmışlardır. Bu yazıda, iki ülkenin 20. yüzyılın ilk yarısındaki arkeoloji faaliyetleri, politika ve milliyetçilikle ilişkisi bağlamında değerlendirilmiş, bu faaliyetler arasında öne çıkan benzerlik ve farklılıklar ortaya konmaya çalışılmıştır.

V. OTURUM/SESSION V

Kazı Pratiği ve Sorunları – Excavation Practice and Its Problems

Banu Aydınoglugil (University College London)

Çatalhöyük: Reflexivity in Progress

In this paper, I would like to discuss the application of reflexive methods at the Neolithic settlement of Çatalhöyük in Turkey. Reflexive methodology, which was already an established methodology in anthropology, is taken up by some archaeologists at the beginning of 1980s as a reaction against the 'New Archaeology'. The essential argument of this method was that the excavation is the first destructive moment of a site. As such, one of the main aspects of reflexive methodology can be summarised as the interpretation of the archaeological findings in its immediate context, that is, the excavation site. Therefore the excavation process should be aimed to retrieve as much information as possible at the process of digging. My aim is to present Çatalhöyük as an example of the widest application of this method and elaborate on some further uses of reflexive excavation.

Sinan Ünlüsoy (Yaşar Üniversitesi)

Türkiye'de Arkeolojik Kazı Pratiğinin Dünü, Bugünü ve Geleceği

Kazı, arkeoloji disiplininin temel yapıtaşlarından biridir. Arkeolojide bilgi toplamak amacıyla uygulanan yöntemler arasında en baskın ve nihai yöntem olarak karşımıza çıkar. Bu bağlamda kendimize şu soruyu yöneltebiliriz: Biz arkeologlar bilgiye ulaşmada ana yöntem olan kazı pratiği üzerinde ne kadar belirleyici bir rol oynuyoruz? Kazı pratiğine yön veren ya da vermesi gereken çeşitli unsurlar nelerdir? Özellikle son yıllarda Türkiye'de geçmişten gelen kültür politikalarına dayanan ve iyice belirginleşmeye başlayan kazı ve diğer arkeolojik araştırmalara yönelik devletin gittikçe artan orandaki müdahaleci tavrı arkeologların kazı olgusunu daha yoğun bir şekilde irdelemelerini gerektirmekte. Bu sunumda yukarıdaki sorunsaldan yola çıkarak, kazı pratiğinin Türkiye'de özellikle geçmişte ve günümüzde, gerek politik veya akademik gerekse toplumsal olsun hangi unsurlar etrafında şekillendiği üzerinde durulacak ve gelecek için bazı önerilerde bulunulacaktır.

Hüseyin Cevizoğlu (Ege Üniversitesi)

Değişen Kültürel Miras – Turizm Politikaları ve Didyma Kazıları

Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı'nın kültür politikaları devletin siyasi anlayışına paralel şekilde bir değişim göstermektedir. Bu aslında beklenen bir durumdur. Fakat arkeoloji gibi maddi getirisi beklenenin gerisinde kalan, bilimsel sonuçları daha çok belli bir sosyal çevre tarafından ilgi gören, kendine özgü ilke ve anlayışa sahip sosyal bilimler için devletin kültür politikaları bazen zorlayıcı olabilmektedir. Bu noktada arkeologlar ve politikacılar arasında yanlış anlaşılmalara yaşanabilmektedir. Zira yeni devlet politikalarının arkeolojik kazılar ile Kültür Bakanlığı'nı karşı karşıya getirdiği özel durumlar son yıllarda sıkça yaşanmaktadır. İşte bu yeni süreçte, 100 yılı aşkın bir süredir DAI-İstanbul şubesi tarafından bilimsel araştırmaların yürütüldüğü Didyma Apollon Tapınağı ve Ören Yeri Kazıları değişen kültür politikalarından etkilenen merkezler arasında yer almıştır. Süregelen diğer bir sorun ise yerel yönetimlerin Didyma ören yerindeki sorunları çözmede yeterince istekli davranmamasıdır. Bu gelişmeler sonrasında Didyma ören yerinde yürütülen araştırmalar yeni kültür politikalarına uyum sağlamaya çalışmaktadır.

Aytekin Erdoğan – Nezh Aytaçlar (Ege Üniversitesi)

Milas TKİ Kazıları Örneğinde Müze – Üniversite İşbirliğinde Yürütülen Kazı Çalışmaları: Sorunlar ve Öneriler

Ülkemizde Müze-Üniversite işbirliği ile yürütülen ve halen yürütülmekte olan çok sayıda arkeolojik kazı çalışması bulunmaktadır. Bu çalışmalarda kazı başkanlığı ilgili Müze Müdürlüğü tarafından üstlenilmekte olup, üniversitelerden gelen bilim adamları da bilimsel danışman olarak görev yapmaktadır. Milas TKİ Kazı çalışmaları da özelden bazı farklılıklar içermesine karşın, Müze-Üniversite ortak kazı çalışmalarına iyi bir örnektir.

Milas TKİ kazı çalışmalarına 2007 yılında başlanmıştır. Bu çalışmalar günümüze değin Milas Müze Müdürlüğü başkanlığında ve 4 farklı üniversitenin bilimsel desteği ile sürdürülmüştür. Kazılar 2007-2008 yıllarında Selçuk Üniversitesi, 2009-2011 yıllarında Ege ve Anadolu Üniversitesi, 2011-2013 yıllarında da Muğla Üniversitesi'nden gelen bilimsel danışmanların katılımıyla gerçekleştirilmiş olup halen kazı çalışmalarına devam edilmektedir.

Kazı çalışmaları genel olarak 3 farklı bölgede yapılmıştır. Bununla birlikte bir kömür çıkarma havzası olan bölge içerisinde aynı zamanda yüzey araştırmaları ve çoğu kurtarma kazısı niteliğinde olan küçük boyutlu kazı çalışmaları da gerçekleştirilmiştir. Kazı çalışmalarının gerçekleştirildiği alanlarda farklı dönemlere ait çok sayıda mezarların bulunduğu nekropolisler, yerleşim alanları ve endüstriyel alanlar yer almaktadır. Nekropolis alanlarında özellikle Geç Geometrik Döneme tarihlenen ve tamamen bölgeye özgü mimari yapı gösteren mezarlar dikkati çekmektedir.

Milas TKİ kazılarını kapsayan bölgenin birbirini izleyen dönemlerde tek bir Müze Müdürlüğü başkanlığında, ancak farklı üniversitelerden bilim adamlarınca kazılmış olması birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu durum özellikle kazı çalışmaları sonrasında ortaya çıkarılan yapıların ve eserlerin bir bütün içerisinde değerlendirilememesine neden olmuştur. Bilimsel olarak çok önemli sonuçlar içeren bu kazılardaki bölünmüşlük Müze-Üniversite ortak kazı çalışmalarındaki uygulamaların bir kez daha gözden geçirilmesini ve bu tür çalışmalarda devamlılığın sağlanması konusunda gerekli düzenlemelerin yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

9 MAYIS 2013, PERŞEMBE

204 NOLU DERSLİKTEKİ OTURUMLAR/SESSIONS AT CLASSROOM 204

I. OTURUM/SESSION I

Arkeolojik Sorunlara Kuramsal Yaklaşımlar – Theoretical Approaches to Archaeological Problems

Emilio Rodriguez-Alvarez (Arizona Üniversitesi)

Culture, Knowledge and Reality: V. Gordon Childe and the Postmodern Era

This research explores the works of Gordon Childe for the definition and evolution through his career of three concepts: culture, knowledge and reality. Far from his better known “Revolutions”, these concepts defined most of his production, and revisited and reconsidered, they can open new perspectives in the development of a philosophy of archaeology, as well as counterbalance the characteristic relativism of the postmodern era. The relationship in his works between theory and methodology is used as a vehicle to address more general questions on the relationship between the creation of the archaeological record and how this is interpreted differently by the large selection of theories available to the researcher. The implementation of a different concept, the philosophy of archaeology, is suggested as a way to create a set of interpretative frameworks for archaeology from within the discipline.

Dimitris Plantzos (Ioannina Üniversitesi)

The Archaeology of Cultural Memory: Argos Orestikon

Based on the archaeological excavation undertaken by the University of Ioannina at Argos Orestikon (Northern Greece) as a case study, this paper attempts a first assessment of the processes through which authoritative narratives regarding the past are constructed, as well the ways in which the local community interacts with the members of the excavation team. Argos Orestikon (known as Krupista until 1926) was re-named after a rather well-known town of the Imperial period presumably lying in its vicinity. The archaeological project per se deals with the architectural remains of what seems to be a 2nd century AD public building in the outskirts of the modern town. The local community seems eager to facilitate our work and receive our results. Based on the analysis of the mechanisms through which antiquity is being received by social, cultural or ethnic sub-groups in Greece today our project aims to study the interaction between academic archaeology and its alternative versions.

As our field study with the community suggests local memory – rehearsed, revived, or invented– is offered as an alternative history, one that seems more appropriate in respect of the multifarious challenges local communities face, from national politics to globalization. Institutional archaeology (and history) is therefore expected to validate, if not legitimize, the canon of monuments, events, narratives etc. forming the particular community's working cultural memory. At the same time, institutional archaeology is evaluated itself according to the extent it caters for the community's particular needs regarding collective memory (or oblivion).

Fulya Dedeoğlu (Ege Üniversitesi)

"Arkeolojide "Karmaşık Toplum" ve "Karmaşık Sosyal Örgütlenme" Kavramlarının Tanımı ve Tespiti Üzerine Sorunlar"

Son elli yıldır, antropologlar, arkeologlar ve etnograflar arasında, temel araştırma konularından birini "basit ve karmaşık toplumların tanımlanması" ve "karmaşık sosyal örgütlenmenin gelişimi" oluşturmaktadır. Buradaki temel sorular, basit ve karmaşık toplumların tanımının ne olduğu, bu toplumların birbirinden ayrılan özgün özelliklerinin neler olduğu ve karmaşık topluma geçiş süreçlerinin nasıl tanımlanması gerektiğidir.

Gerçekte, insanlık tarihinin gelişim evrelerini ortaya koymayı esas alan bu sorulara cevap bulma girişimleri, sosyal bilimlerin var olan disiplinlere bölünmüş yapısını bir araya getiren başlıca araştırma konularından biri olmuştur. Diğer yandan söz konusu kavramlar çerçevesinde geliştirilen modeller ve yaklaşımların oluşumunda, sosyal bilimlerin dönemi içindeki temel eğilimler, düşün biçimleri ve araştırma alanlarının da belirleyici olduğu görülmektedir. Özellikle 15. yüzyıl sonlarından başlamak üzere Avrupalıların sömürgecilik dolayısıyla deniz aşırı ülkelere yayılması ve bu sayede yeni insan toplumları ve kültürleri ile karşılaşması "*Karmaşık Toplum*" ve "*Karmaşık Sosyal Örgütlenme*" kavramları üzerine geliştirilen modellerin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır.

"*Arkeolojide "Karmaşık Toplum" ve "Karmaşık Sosyal Örgütlenme" Kavramlarının Tanımı ve Tespiti Üzerine Sorunlar*" başlıklı bu bildiriye söz konusu kavramlar üzerine geliştirilen modeller ve modellerin arkeolojik olarak tanımlanmasındaki zorluklar genel hatları ile ele irdelenecektir.

Göksenin Abdal (İstanbul Üniversitesi)

Towards A Gender Based Research in Archaeology: Remaking of the Prehistoric Anatolian Society through Gender Identities and Relations

In a gender based research, main focus is put upon the formation of gender roles and interrelations among gender groups in a society. This is done by the assessment of indicators of power and authority, and class and rank. Starting from this, gender archaeology analyzes ancient societies and communities through their perception of gender. Through a research conducted with the intention of gender analysis in archaeology, mostly, situationality of men and women is studied in the light of the material culture evidence related to the prehistoric times. This paper aims to survey the traces of femininity and masculinity in prehistoric Anatolian communities from the beginning of sedentism to the emergence of urbanisation. When compared, it is seen that influence of gender groups is changeable according to the social norms in a community which also may show both matriarchal and patriarchal properties.

II. OTURUM/SESSION II

Arkeolojik Sorunlara Kuramsal Yaklaşımlar – Theoretical Approaches to Archaeological Problems

Patrycja Filipowicz (Adam Mickiewicz Üniversitesi)

Central Anatolian Neolithic Imagery Transformations in the Semiotic Perspective

This paper demonstrates the Charles S. Peirce's semiotics which offers powerful set of concepts for the studies on prehistoric imagery. This perspective acknowledges the dynamics of meaning, which is under constant change, depending on temporal and social context. Moreover, it allows addressing the complexity of meaning that is multilayered and comprises not only discursive but also effectual aspects. The case study presented here is the transformation of Central Anatolian Neolithic imagery in the period 6500-5500, which is marked by the gradual disappearance of in-house wall paintings and the increase of mobile decorated objects. This is well attested at Çatalhöyük, where a whole range of motifs were elaborated and reproduced through time. After the settlement was abandoned, some of the imagery was 'inherited' by younger, dispersed communities. I will address the question how the meaning of those inherited motifs can be considered in the Peircian semiotic perspective.

Agata Czeszewska (Adam Mickiewicz Üniversitesi)

The Neolithic Imageries in Southeast and Central Anatolia in Comparative Perspective

This paper aims to analyze the relationship between two major Neolithic zones: Southeast Anatolia and Central Anatolia. These relations will be studied in terms of imageries, decorative motifs, types of representation, narratives and contexts in which they appeared. Major objective is to explore multidimensional relationships between these two temporally and chronologically different regions of the Neolithic. I wish to record and analyze decorative motifs appearing in form of reliefs, paintings and installations displayed on elements of architecture at the Neolithic settlements in both regions of the Neolithic occupation in Anatolia. On the theoretical level I wish to refer to network theories. Neolithic societies have been tangled into set of interconnections on both material and symbolic level. People had common ideas and symbols which have been exchanged, shared and spread through wider areas. Imageries are material representations of the Neolithic minds, ideas and beliefs. Analyses of particular motifs and images could possibly help to distinguish interaction spheres within Neolithic societies.

Marta Bartkowiak (Adam Mickiewicz Üniversitesi)

Where is the milk? Investigation of Specialized Vessels Function

Sherratt's famous theory 'Secondary Products Revolution' indicates that exploitation of animals for secondary products (milk, wool, traction) had profound significance for socio-cultural transformation. Particularly important place in this model is the use of milk and dairy products. Until recently, the main issue in examination of prehistoric dairying was to identify their indications in material culture. Thanks to a range of recently developed methods especially organic residue analysis, the recognition of remains of milk production became possible. This paper aims to present studies on identification of vessels involved in process of acquisition, preparing, storage and consumption of milk in the Neolithic Marmara Region. This is achieved by application of combined methods strategy of investigating function of pots. They comprise a complex examination of their morphological and technological attributes, ethnographic analogies, use-alteration analysis, and organic residue analysis. It bases on previous organic residue analysis of potsherds from the Marmara Region, which revealed that milk was used in this area from the 7th millennium BC onwards.

III. OTURUM/SESSION III

Arkeolojik Sorunlara Kuramsal Yaklaşımlar – Theoretical Approaches to Archaeological Problems

Emma Baysal (İngiliz Arkeoloji Enstitüsü)

In the 'I' of the Beholder: Theorizing the Material Signification of Borders and Boundaries in Anatolian Prehistory

The concept of borders and boundaries, and the conception of the social and cultural identities through material culture that are associated with them, have long been employed in the identification and discussion of archaeological cultures. Once established, cultural paradigms often receive little challenge. In this paper I examine the ways in which theoretical approaches drawn from a variety of social sciences, when used in conjunction with archaeological data, can produce a more nuanced impression of the constitution and diachronic functioning of social differentiations. This includes the porosity of borders, the exchange of ideas, knowledge and products across borders and the adaptation and adoption of these elements between settlements and regions. The theoretical approaches discussed are illustrated with examples taken from Anatolian prehistory and considered as a means of maximizing the value of, often limited, material cultural remains.

Elizabeth Angell (Columbia University)

Archaeologies of the Contemporary Past: Istanbul and Beyond

In recent years, the archaeology of the recent and contemporary past—the study of the material contexts of today's lifestyles and landscapes—has become increasingly widespread. Combining traditional archaeological methods and subjects with those of anthropology, cultural geography, and oral history, these studies have explored topics such as modern ruins, waste and detritus, and the temporality of industrial modernity and late capitalism. However, such projects have been relatively rare and peripheral in Turkish archaeology to date. This paper explores the prospects for the archaeology of the contemporary past in the Turkish context. It will discuss recent studies of the ruins produced by partition and population exchange in the Aegean region and Cyprus, the material traces of conflict and displacement in the Kurdish southeast, and the urban transformation (*kentsel dönüşüm*) and infrastructural projects that are rapidly transforming Istanbul and other Turkish urban landscapes. How might archaeology and archaeological ethnography provide new ways to

think about these subjects? How do they connect to the politics and pedagogy of archaeology in Turkey? And how might archaeological perspectives inform scholarship in other disciplines on materiality, memory, and human-landscape interaction? The paper will approach these questions through the lens of an ongoing research project that blends ethnographic and archaeological approaches to study the materiality of disaster and the cultural politics of earthquake anticipation in Istanbul.

Magda Pieniżek (Alman Arkeoloji Enstitüsü)

Troy: Towards the Understanding of its Socio-Political Structure

The discussion of the socio-political structure of the Mycenaean palace-states began soon after the deciphering of the Mycenaean Linear B tablets in the 1950s. The subsequent studies focused on important topics such as the organisation of the economy, the tributary system, comparisons between Mycenaean and Near Eastern centres, and the role of the ruler (wanax). In the recent times, this subject was studied increasingly from a theoretical perspective.

This research was concentrated mainly on the South Aegean and related strongly to Mycenaean written sources. However, there are also convincing attempts at the reconstruction of socio-political organisation of non-literate societies, such as Early Bronze Age Lerna (D. Pullen) or shaft grave period Mycenae (J. Wright). I would like to follow this example and undertake an attempt to sort Troy within the context of Middle and Late Bronze Age Aegean/West Anatolian stratified societies. Respectively, various kinds of data that contribute to the understanding of this problem shall be analysed: archaeological finds, architecture, archaeobotany, archaeozoology, and settlement pattern.

Tuna Şare (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)

The Art of Ancient Western Anatolia Calling for Help: "I am not a Westerner, not an Easterner, nor a Bridge in Between, Just Let Me Be Myself!"

Since the 19th century the art historical approaches to the ancient art of Western Anatolia evolved around the formal analysis of the art that is ethnically and regionally categorized, such as the Hittite art, Lydian art, Phrygian art or Eastern Greek art. The art after the Achaemenid political influence in Anatolia, that does not fall in between these ethno-regional categories, is usually seen as local productions dependent on eastern and western models, thus categorized under the term 'Graeco-Persian.' Only recently scholars started to emphasize the "authentic" nature of the Western Anatolian art and archaeology independent from its Western and Eastern "components."

Through a stylistic and an iconographical re-examination of the sculptural program of a 4th century b.c monumental tomb, the so-called Heroon of Perikle at Limyra, this paper will illustrate the problem of seeing Western Anatolia as simply an agency for the exchange of styles and motifs between the west and the east. Like the study of many other artefacts from Western Anatolia, the previous scholarly investigation of the Heroon reveals a material caught between cultures, identities, iconographies, and styles of the East and the West. Some scholars argue that the sculptural program of the Heroon predominantly reflects Persian influences, while others argue for a strong Athenian inspiration.

Here, with my re-examination of the Heroon of Perikle, I would also like to show that the traditional scholarship is too occupied by finding an artefact's root and classifying it under big ethnical categories such as "East Greek", "Phrygian", or "Graeco-Persian" that it sometimes

misses the artefact's overall meaning. Undoubtedly, such categories influence our choice of 'what' and 'how' to study and interpret the material culture from Western Anatolia. One can liken this process to etymological studies in linguistics, in which identifying and tracing the origins of components of a word is more important than its semiotic meaning in context. As my case study will show, the labelled regions and styles of the traditional approach do not reflect the diversity of the Western Anatolian art and do not allow for the investigation of the fluid and various identities expressed by the artist, patron or user through his or her stylistic choices. Thus, for the Heroon of Perikle I would like to argue that what matters is not the use of eastern or western elements, but the making of something new for a new purpose in a new context.

Atilla Batmaz (Ege Üniversitesi)

A Cultural Approach to the Urartian Identity

Although the Urartian Kingdom, established in the basin of Lake Van around the middle of the 9th century BC, was a state with a history of about 250 years, our knowledge of the kingdom is rather limited. This complicates the understanding of the Urartian identity. Nevertheless, numerous studies which have dealt with the Urartian state from different aspects have contributed to our understanding of this culture. The studies which have been made in recent years make it inevitable to re-evaluate the Urartian cultural identity from different aspects. The present paper aims to draw up a general theoretical framework in order to understand the Urartian cultural identity better.

10 MAYIS 2013, CUMA

I. OTURUM/SESSION I

**Arkeoloji Eğitimi ve Sorunları – Archaeology Education and Its Problems
(Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerinin Gözünden/ From the viewpoint of
Undergraduate and Graduate Students)**

Bartu Dinç (İstanbul Üniversitesi)

Akademik Kendileşme ve Arkeolojideki Yansımaları: Arkeoloji Eğitiminin Temel Sorunları

En yüksekte en düşüğe kadar her kurumda bir sıralanma, hiyerarşi vardır. Hiyerarşide ise en alttan en üste doğru bir hesap verme durumu söz konusudur. Herkes kendi görev ve sorumluluklarında bir üstüne karşı hesap vermek zorundadır. Kurumsal işleyişte ise hata yapılması durumunda, hatanın yapıldığı kademedен aşağısı topyekûn hesap verir.

Düşündüğümüz zaman bilim üretme amaçlı yola çıkan kurumların işleyişinde bu denli ağır bir hiyerarşinin olmaması gerekir. Çünkü oluşturulan alt-üst ilişkisi ve bunun getirdiği sorumluluklar bilimsel özgürlüğü kısıtlar ya da tedirgin eder. Kısacası bir baskı ortamı oluşur. Bu baskı ortamından da özgür, bilimsel ve özgün çalışmaların çıkması beklenemez. Bildiride özellikle irdelemek istediğim sözkonusu durumun arkeolojideki yansımalarıdır.

Arkeolojide, disiplinler arası dayanışma ve bunun getirisi olarak arazide verimli bir çalışma olması gerekir. Ancak ne yazık ki arkeoloji bilimi daha kendi anabilim dalları arasında dahi bütünlük kurmakta sıkıntı çekmektedir. Bunun nedenleri arasında sayabileceğimiz hiçbir konu bu sorunun çözümlenmemiş olmasına mazeret olamaz.

Anabilim dallarındaki birliğin ve bütünlüğün olmaması durumunda en büyük sorun müfredatın oluşturulması sırasında yaşanır. Bunun sonucunda en büyük zarar ise öğrencilere gelir. Hâlbuki yıllardır o kürsülerde ders anlatan akademisyenler istedikleri takdirde ortaklaşa çok verimli bir müfredat hazırlayabilir. Ancak kendileri arasındaki bireysel sorunlar bu amacın önüne geçer. Düşünün, ÖSYM'nin hazırlamış olduğu ezberci sınavda kendilerine göre hayatlarının en önemli savaşını veren öğrenciler puanla yerleştikleri üniversitede daha tanımadıkları hocalarının kendi bireysel çekişmelerinin malzemesi olmaktadır.

Gökhan Murat Çoban (Trakya Üniversitesi)

Öğrenci Perspektifinden Türkiye'de Arkeoloji Eğitimi

Türkiye'de kırdan fazla üniversitede Arkeoloji Bölümü bulunmaktadır. Sunum kapsamında bu üniversitelerde yer alan arkeoloji bölümlerinin ders programları, İngiltere, Amerika ve Almanya gibi arkeoloji pratiğinde ön plana çıkan, arkeolojinin tarihsel sürecinde ve bir bilim olması yolunda önemli ölçüde söz sahibi olan ülkelerdeki belli başlı üniversitelerin ders müfredatlarıyla karşılaştırılacaktır. Bu noktada Türkiye'deki derslerin yeterliliği, içeriklerinin sorgulanması ve mevcut bilgiyi kuramsal çatılarla birleştirebilme olanağını sunan derslerin ne derece var olup olmadığı benzer bazı noktalarla birlikte eleştirilecektir.

Ayrıca arkeoloji eğitiminde kuramın yeri, Türkçe kaynakların yeterliliği ve bunlara ulaşım gibi bazı soruları içeren anketin Türkiye'de çeşitli üniversitelerde eğitimini sürdüren Arkeoloji Bölümü öğrencileri tarafından doldurulmasıyla elde edilen farklı görüşlerin de, bu sunumun bir parçasını oluşturacağı eklenmelidir.

Ekin Dalbudak (İstanbul Üniversitesi)

Öğrencilerin ve Akademisyenlerin Gözünden Arkeoloji Eğitimine Bakış

Bu araştırmanın amacı arkeoloji öğrencilerinin gözünden kuram, bilim, kazı, yöntembilimi gibi kavramlar nedir, nasıl olmalıdır gibi bilimsel araştırmanın prensiplerini arkeoloji alanında yansıtabilmektir.

Türkiye'de arkeoloji bir bilim dalı olarak nispeten köklü bir geçmişe sahip olmasına rağmen, salt bir 'yöntem' olarak kabul edilmiştir hatta dilimize bile "kazı bilimi" şeklinde çevrilmiştir. Fakat günümüzde bilinmektedir ki, arkeoloji gelişen teknolojiye ayak uydurarak başlı başına anabilim dallarına ayrılan, kazıcı değil bilim insanı yetiştiren bir bilim dalıdır.

Türkiye'deki üniversitelerde arkeoloji eğitimi 3 ana bilim dalı altında toplanmıştır. Bilindiği gibi, yurtdışındaki arkeoloji bölümleriyle kıyasla bu rakam oldukça yetersizdir. Arkeometri, sualtı arkeolojisi gibi kürsüler bazı üniversitelerde yeni yeni açılmaya başlandıysa da bu yöntemlerin pratikteki uygulamaları yaygın değildir.

En can alıcı sorunlardan biri ise öğrenciler kazı alanlarında arazi sorumlusu gibi sorumluluklar üstlenirken buna karşılık kazıda çalışan arkeologlara "para vermemek" adeta bir gelenek haline gelmiştir. Bunun en önemli sebebi büyük ölçüde Bakanlığın kazılara ayırdığı kısıtlı bütçe ve yapılan ödeneklerin yetersizliğidir. Bu ve benzeri bölüm içi sıkıntılar, mezun olduktan sonra iş bulamama korkusu gibi sorunlar öğrencileri okudukları bölüme yabancılaştırmaktadır.

Üniversitelerdeki öğretim üyeleri, araştırma görevlileri ve bu bölümde okuyan öğrencilerle yapacağım görüş alışverişine de ağırlık vererek sorunlara dair gerçekçi bir bakış açısı sunmak istiyorum.

Murat Karakoç (Ankara Üniversitesi)

Türkiye’de Prehistorik Arkeoloji’ye Olan İlgisizliğin Sonucu: Paleolitik Çağ’da Ege Bölgesi (Neyi Biliyoruz? Neden Bilmiyoruz?)

Bu sunumda, Türkiye’de, özellikle Paleolitik Çağ Arkeolojisi açısından ihmal edilmiş olan Ege Bölgesi ele alınacaktır. 85.000 km² yüzölçümüyle Türkiye topraklarının yaklaşık %11’ini oluşturan Ege Bölgesi’nin politik sınırları içinde sekiz ilimiz yer almaktadır. Ancak bugüne değin bu illerden hiçbirinde, Paleolitik Çağ’a yönelik olarak sistemli kazı ve araştırmalar yapılmamıştır. Ege Bölgesi’nde toplamda 6 ilimizde aktif halde faaliyet gösteren 7 üniversitemizde arkeoloji bölümleri ve bazılarında da prehistorya anabilim dalları olmasına rağmen, Paleolitik Çağ’a olan ilgi yok denecek kadar azdır. Küresel anlamda baktığımızda, özellikle Avrupa Kıtası’nda bu alana yönelik olarak çalışan ve eğitim-öğretim gören çok sayıda araştırmacı ve öğrenci olmasına karşın, ülkemizde -Ankara ve İstanbul üniversiteleri dışında- özellikle de Ege Bölgesi’nde bu türden bir lisans veya lisansüstü eğitim-öğretimin de verilmediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ülkemizin tek Homo erectus insan kalıntısının keşfedildiği (Denizli, Kocabaş İnsanı) Ege Bölgesi, Paleolitik Çağ haritasında bir boşluk olarak görülmektedir.

Bu bağlamda, Türkiye’nin 4/3’ünde Prehistorik süreçlere yönelik olarak araştırmalar yapan İ. K. Kökten bile bu bölgede araştırmalar yapmamış veya yapamamıştır. Bölgeden bilinen tüm Paleolitik Çağ bulguları ise, tesadüfler sonucunda keşfedilmişlerdir. Bölge, Kuaterner (IV. Jeolojik Zaman) boyunca volkanik faaliyetler, kıtasal hareketlilikler, deniz alçalmaları ve yükselmeleri, akarsu süreçleri ve buna benzer birtakım jeolojik faaliyetler sonucunda, çok fazla değişikliğe uğramıştır. Dolayısıyla da Paleolitik Çağ’a ait kanıtların, doğal bir tahribata uğradığı düşünülebilir. Ancak durum görüldüğü gibi değildir. Örneğin bölgenin hemen yanı başında yer alan ve benzer faaliyetlere uğrayan Yunanistan’da yapılan araştırmalar sonucunda, çok sayıda Paleolitik Çağ kalıntısı keşfedilmiştir. Dolayısıyla Ege Bölgesi’nde Paleolitik Çağ kanıtlarının yokluğu, çoğunlukla ülkemizde ve özellikle de bu bölgemizde Paleolitik Çağ arkeolojisine olan ilginin ve araştırmaların eksikliğinden hatta hiç olmayışından kaynaklı gibi görünmektedir.

II. OTURUM/SESSION II

Arkeoloji Eğitimi ve Sorunları – Archaeology Education and Its Problems

Canan Çakırlar (Groningen Üniversitesi)

Kemikler Kifayetsiz Kalıyor

Daha önce bazı yayın ve bildirimlerde zooarkeoloji ya da arkeozooloji adı verilen ‘uzmanlık dalı’nın faydalarından söz etmiş, bu dalın ivedilikle arkeoloji bölümlerinin müfredatlarına kapsamlı olarak dâhil edilmesi gerektiğini öne sürmüştüm. Bu bildirimde bu konulara bir kez daha değindikten sonra zooarkeolojide ‘iyi uygulama’ konusundaki bazı düşüncelerimi örnekler vererek paylaşacağım.

Rana Özbal / Aysel Arslan (Koç Üniversitesi)

Arkeolojik Araştırmaların Veri Paylaşımıyla Desteklenmesi

Son yıllarda gerek müze koleksiyonlarının, gerek arşivlerin, gerekse arkeolojik saha çalışmalarını ve genel olarak kültürel mirasa yönelik verilerin internet ortamında dijitalleştirilmesi dünya çapında yaygınlaşmıştır. TAY Projesi arkeolojik veritabanı ve

tahribat raporlarıyla neredeyse 20 senedir dijitalleşme alanında öncülük yapmaktadır. Aynı şekilde Türkiye’deki bazı kazılar da özel web sitelerinde ya da kurumsal veri toplama merkezlerinde her türlü kazı verilerini paylaşarak arkeolojik araştırmalarda bilimselliğe örnek olmaktadır. Ayrıca, Türkiye’de yeni açılan özel müzelerin koleksiyonlarından seçmeler internette yayınlanmaktadır.

Ancak tamamlanmış kazıların arşivleri ve özellikle Bakanlığa ait müzelerin koleksiyonlarının dijitalleştirilmesi ve bu bilgilerin paylaşılarak interaktif ve online bir şekilde araştırmacılara açık hale getirilmesi konusunda geç kalınmaktadır. Bu önemli bilimsel bulgular arkeoloji dünyasıyla paylaşılmamaktadır. Her şeyin dijitalleştiği günümüzde arkeoloji bu gelişmelerin gerisinde kalmamalıdır. Bu tür bir yaklaşım hem bu bilgilerin geniş bir çevre tarafından edinilmesini hem de Türk arkeolojisinin ihtiyaç duyduğu bilimsel tartışma ortamının gelişmesini sağlar ve sonuç olarak akademik yayınlar ve çalışmalar artar.

Ayça Özcan (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Kültürel Mirasın Korunması ve Eğitim: Arkeoçocuk Projesi

Kültürel mirasın korunması için yalnızca kanunların belirlediği çerçeveleri kullanmak değil, aynı zamanda genç kuşakların bilinçlendirilmesi ile de daha etkili sonuçlara ulaşılabilmektedir. Eğitim, gelecek nesillerin bilinçlenmesi için önemli bir mihenk taşıdır. Çocukların arkeoloji bilimi aracılığıyla tarihi öğrenip, kültürel değerleri tanıması, benimsemesi ve korumasını sağlamak amacıyla TÜBİTAK 4004 kodlu Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları kapsamında Doç. Dr. Bilge Hürmüzlü Kortholt’un yürütücülüğünü yaptığı, Süleyman Demirel Üniversitesi Arkeoloji Bölümü ile Eğirdir İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Ar- Ge Birimi işbirliğiyle gerçekleştirilen Arkeoçocuk (Çocukluk Dönemi’nde Arkeoloji Bilimi Temeli Oluşturma) Projesi bu eğitim çalışmalarına önemli bir örnek teşkil etmiştir. Isparta İli Eğirdir ilçesindeki pilot okullarda bir yıl boyunca çeşitli eğitimlerle uygulamalı olarak gerçekleştirilen proje sonunda kültürel mirasımızın önemini genç yaşlardan itibaren fark edilen ve bilinçli bir şekilde yetişen bireylerin kazanılması amaçlanmıştır.

Arkeoçocuk projesi ile koruyan, düşünen, fikir üreten, kendini ifade eden, yorum yapan, sorgulayan bireyler yetiştirilebilmesi ve genç nesillerimize farklı bir pencereden bakabilmeyi öğretmek hedeflenmiştir. Bu sunumda Eğitim ve Arkeoloji konularına bir model oluşturabilecek söz konusu projenin tanıtılması ve önerilerin sunulması amaçlanmaktadır.

Erkan Fidan (Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi)

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Arkeolojik Kazı Uygulama Alanı

Arkeolojik kazılara her yıl sınırlı sayıda öğrencinin kabul edildiği düşünüldüğünde, Türkiye’de bir kazıya katılmadan mezun olan, dolayısıyla kazı sistemini sadece kâğıt üzerinde öğrenen pek çok arkeolog bulunmaktadır. Bu sistemin tüm öğrencilere anlatılabilmesi amacıyla Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Arkeoloji Bölümü tarafından, üniversite kampüsü içerisinde, “Arkeoloji Kazı Uygulama Alanı” olarak 10x10 m. ölçülerinde bir açma hazırlanmıştır. İçinde yapay olarak değişik toprak katmanlarının oluşturulduğu bu açmaya, aynı şekilde çeşitli mimari kalıntı ve buluntular da yerleştirilmiştir. Bu alanda öğrencilere, 1970’li yıllarda Demircihüyük kazılarında daha da geliştirilen ve günümüzde Troya ve Küllüoba gibi kazılarda uygulanan ve grid sistemine dayanan “Alman Kazı Sistemi”nin uygulamalı olarak öğretilmesi amaçlanmaktadır. Bu eğitim sayesinde, öğrenci arazideki çalışmalara süratle uyum sağlayacak ve bu şekilde öğrencinin eğitimi için kazıda zaman harcanmamış olacaktır.

III. OTURUM/SESSION III

Toplum ve Arkeoloji İlişkisi – Archaeology and Society

Veysel Apaydın (University College London)

Toplum Arkeolojisi ve Eğitiminin Tarihsel Gelişimi: Dünya ve Türkiye’deki Yeri, Önemi ve Problemleri

Toplum Arkeolojisi ve Eğitimi geçtiğimiz 30 sene içinde arkeoloji pratiği içinde farklı bir disiplin olarak oldukça yol kat etse de, yeniden düşünölmeye, keşfedilmeye ve tanımlanmaya ihtiyacı olduğu kaçınılmazdır. Dünya’da özellikle İngiltere’de bu disipline kazılardan daha çok önem verilse de Türkiye’de henüz çok yeni, hatta üniversite düzeyinde temsil bile edilmeyen bir alandır. Hiç şüphe yok ki toplum (*Public Archaeology and Education*) arkeolojisi ve onun eğitimi büyüyen ve büyümek zorunda olan bir alandır ve kültürel miras, arkeoloji, arkeolog ile yerel ve ulusal toplum arasında bir köprü görevi görmekle birlikte, koruma politikalarının vazgeçilmez unsurudur. Tabii ki bu yan dalın önünde duran engelleri hiç şüphe yok ki sosyal-politik durum, ekonomik zorluklar veya arkeologların yerel halk ile olan uyum problemleri olarak belirtebiliriz. Buna karşılık arkeoloji bir disiplin olarak bu alanı daha fazla kullanmak teorik ve pratik olarak bir parçası yapmak zorundadır. Bu disiplinin birer parçaları olarak biz arkeologlar için Türkiye’de toplum arkeolojisi ve eğitimi daha yetkin bir şekilde teorikleştirilerek kavranma zorunluluğu kaçınılmaz olarak hissedilmeye başlanmıştır. Bu çalışma daha çok günümüz problemleri, sorunları ve bakış açılarını tartışıp toplum arkeolojisi ve eğitimi alanında yapılan çalışmalardan örnekler sunup gelecekte Türkiye konjoktürü açısından neler yapılabileceği hakkında öneriler getirmeye çalışacaktır.

Ali Kazım Öz / Mahmut Aydın / Saadet Güner (Dokuz Eylül Üniversitesi / Anadolu Medeniyetleri Müzesi / Kültürel Mirasın Dostları Derneği)

Sivil Toplum Kuruluşlarının Kültür Varlıklarının Korunmasındaki Rolü

Kültürel mirasın korunması ile ilgili çalışmalar yürüten ulusal veya uluslararası Sivil Toplum Kuruluşlarında (STK), bir araya gelen bireyler, kuruluşlar, bu sektördeki strateji ve politikaların tanımlanmasında ve uygulanmasında önemli aktörlerden biri olarak kabul edilir. “Eski Binaları Koruma Topluluđu (SPAB)“ William Morris ve Philip Webb tarafından İngiltere’de kurulmuş (1877) ve “SPAB Manifestosu-Topluluğun Eski Binaların Korunması İçin Kuruluşunda Ortaya Koyduğu İlkeler”i yayınlamıştır. Antik binalara ilişkin önleyici ve yenilikçi ilk koruma felsefesini ve yaklaşımını içeren bu “Manifesto” sivil toplumun manifestoyu müteakiben benimsediği çoğu kültürel mirası koruma politikasının başlangıç noktası kabul edilir.

O zamandan bu yana, özellikle ulusal ve uluslararası STK’lar, taşınır ve taşınmaz kültürel mirasın korunmasını tanımlamada; koruma konusunda toplumsal ve siyasal farkındalığın artırılmasında, sözleşmeleri, protokollerin, tavsiye kararlarının vb. gerekliliğini anlatmada etkin rol oynamaktadır.

Bildiride Kültürel Mirasın Dostları Derneği (KÜMİD)’in faaliyetleri, projeleri, kampanyaları odak alınarak STK’ların kültür varlıkların barış döneminde risk sırasında ve sonrasında kültür varlıklarının korunması konusundaki önemli rolü anlatılacaktır.

S. Gökhan Tiryaki (Akdeniz Üniversitesi)

Sürdürülebilir Arkeolojik Kültürel Miras Araştırmalarında Bilgi-Belge Arşivlerine Duyulan İhtiyaç Üzerine: Ksanthos Deneyimi (1950-2012)

1990-2005 yılları arasında ilkin Batı ve Güney ardından tüm Türkiye'ye yayılan eskiçağ bilimleri programları başta turizm bölgeleri olmak üzere arkeolojik kültürel miras araştırmalarının hızlı bir ivme kazanmasına olanak sundu. Geçtiğimiz birkaç yıl içerisinde, ülkenin kültür-politik tercihlerinin de etkin olduğu yeni bir süreç, pek çoğu 20. yüzyılın ortalarından beri Anadolu'da araştırmalarını sürdüren uluslararası ekiplerin çeşitli gerekçelerle çalışma alanlarıyla aralarındaki bağın gevşemesine ya da bütünüyle kesilmesine neden oldu. Bu gelişimin ortaya koyduğu sayısız sorunlar silsilesi içerisinde, öncül araştırmalarla yeni çalışmalar arasında bağ kuracak kazı (bilgi-belge) arşivlerinin niceliği, sürdürülebilir kültürel miras araştırmalarının öncelikli ilgi alanı haline geldi.

Sunulan çalışma 1982 yılında Dünya Kültürel Miras listesine dahil edilen günümüz Antalya Muğla sınırındaki antik Ksanthos kentini, 2010 yılı itibarıyla gerçekleşen devir-teslim işlemleri çerçevesinde konu edinmekte ve sürecin ortaya koyduğu sorun ve çözüm arayışlarına ilişkin alan deneyimlerini bilim dünyasına aktarmak gibi kırılğan bir görevi üstlenmektedir. Tam bu noktada, çalışmanın temel sorunsalının kurumsal araştırma pratiğinin koşulları olduğu, bununla birlikte, kişi ya da grupların bu ilginin bütünüyle dışında kaldığı ısrarla vurgulanmalıdır.

Buna göre, konu üç başlık altında incelenmiştir: 1. Antik Ksanthos Kentinin Konumu ve Arkeolojik Dokusu'nu ele alır; 2. Araştırma Birikimi'ni sunar; 3. Arkeolojik kültürel mirası bir devir-teslim aracı olarak iki alt başlıkta (İdari ve Hukuki Bir Araç ve Bilimsel Bir Etkinlik Alanı Olarak Arkeolojik Kültürel Miras) konu edinerek sorun ve çözüm arayışlarına yönelir.

Emre Cumalıoğlu (Yaşar Üniversitesi)

Arkeologların Mesleki Çalışmalarından Doğan Bazı Hakları

Arkeologların, mesleki çalışmaları dolayısıyla sahip oldukları bazı hakları Türk pozitif hukuku bağlamında, genel bir bakış açısıyla ele alan bu çalışmanın giriş bölümünde, hukuki bakımdan hak kavramı üzerine kısa bir açıklama yapıldıktan sonra özellikle, arkeoloğun buluntu, kazı alanı, yazdığı eserler, çektiği fotoğraflar, yaptığı çizimler ve restorasyon üzerinde hakkı olup olmadığı, hakkı varsa bu hakların kazanılması, hukuki niteliği, özellikleri, kapsamı, korunması ve sona ermesi üzerinde durulacaktır. İncelemelerimiz alışılmışın dışında, idare hukuku, ceza hukuku gibi kamu hukuku dalları üzerinde değil, özel hukuk ve bilhassa medeni hukuk ve fikri haklar üzerinde yoğunlaşacaktır. Son bölümde tartışmalı bazı konulardan hareketle, ideal hukuk açısından bir değerlendirme yapılacaktır.

Çalışmada kuramsal hukuki açıklamalardan ziyade; somut olaylar, ihtimaller, yargı kararları ele alınacak, fakat bunların yanında; Anayasa, Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkında Kanun, Türk Medeni Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, Türk Borçlar Kanunu gibi yasalar ve ilgili yönetmelik, yönergelerdeki bazı soyut hukuk normlarına da gerektiği ölçüde değinilecektir.

IV. OTURUM/SESSION IV

Toplum ve Arkeoloji İlişkisi – Archaeology and Society

Onur Bütün (İthaki Yayınları)

Türkiye'de Arkeoloji Yayıncılığı ve Geleceği

Bildirinin en önemli amaçlarından biri, Türkiye’de arkeoloji alanında yayın yapan yayınevi, kurum, dergi vb. gibi çeşitliliğin serimlenmesi ve bu alandaki genel tablonun ortaya çıkarılmasıdır. Arkeoloji yayıncılığının geleceği başlığı altında yürütülecek tartışma ise yayın sayısının düşük olması ve teorik açıdan gelişkin metinlerin neden üretilmediği üzerine gerçekleştirilecektir. Sunumun ikinci bölümünde yayınevleri, araştırmacılar, akademisyenler, arkeologlar, yazar ve çevirmenlerle gerçekleştirilen söyleşilerin sonuçları paylaşılarak arkeoloji yayıncılığına ilişkin önerilerde bulunulacaktır.

Berkay Dinçer (Ardahan Üniversitesi)

Basında Arkeoloji: Geyik Muhabbeti Nereye Kadar?

Bilimsel bir araştırma ancak sonuçları geniş kitlelerle paylaşıldığında tamamlanmış olur. Bu ayrıca, araştırmalarını çoğunlukla kamu kaynaklarını kullanarak sürdüren bilim insanlarının bir sorumluluğu olarak görülebilir.

Türkiye’de ortalama olarak her ay arkeolojiyle doğrudan ilgili 50 haber basında yer almaktadır. Bu haberler, toplumda arkeolojiyle ilgili bilginin artması ve kültür varlıklarının korunmasında duyarlılık sağlanması konusunda da öneme sahiptir. Basında görülen haberlerin bir başka özelliği de kısmen de olsa bilimsel seviyeyi yansıtmakta olmalarıdır. Haberlerin içeriği çoğunlukla basın mensupları tarafından belirlense de, kaynağı arkeologlar olan haberlerin analizi Türkiye arkeolojisinin bilimsel seviyesinin anlaşılması için önemli bir araç olarak kullanılabilir.

Tüm bunların araştırılması amacıyla 2011 ve 2012 yılında basında çıkmış yüzlerce haber değerlendirilerek bunların ne kadarının “bilimsel”, ne kadarının spekülatif olduğunun anlaşılmasına çalışılmıştır. Bunu gerçekleştirebilmek için haberlerin yayınlanmış bilimsel makaleye dayanıp dayanmadığı, haber kaynağı arkeoloğun uzmanlık alanı olup olmadığı, haberde iddia edilenlerin test edilip edilemeyeceği gibi çeşitli değişkenlerin olduğu bir puanlama sistemi geliştirilmiştir.

Bu değerlendirme sisteminin yanında haber konularının, haberlerin çıktığı ayların ve haber kaynağı arkeologların da kaydedilmesine çalışılmış, özellikle kaynağı üniversitelerde çalışan arkeologlar olan haberlerde istatistiksel olarak ayrıca değerlendirilmiştir.

Gökçe Şimşek (Adnan Menderes Üniversitesi)

Geçmişini Yorumlayan ve Geleceğini Tanımlayan Bir Bilim: Arkeoloji

Arkeoloji bilimi en basit tanımıyla arkeolojik yöntemlerle geçmiş kültüre ilişkin bilgi üretmek olarak açıklanabilir. 19.yüzyıl sonlarından itibaren bir taraftan Sosyal Arkeoloji (*Social Archaeology*), Yeni Arkeoloji (*New Archaeology*) ve Davranışsal Arkeoloji (*Behavioral Archaeology*) gibi çeşitli kuram ve teoriler ile bilgi üretme yaklaşımları ve yöntemleri açıklanırken, diğer taraftan kazılarla açığa çıkan varlıklarda oluşan sorunlar ve bu varlıkların gelecek nesillere korunarak ulaşması için ilkeler ve yaklaşımlar tartışılır (UNESCO, 1956; CE, 1969; CE, 1992). 20.yüzyılın ortalarından itibaren, arkeolojik alanların turizme açılması ile arkeologlar arkeolojik varlıklara ilişkin bilgi üretmenin yanında varlıkların korunması, sunulması ve alanın yeniden kullanımı üzerine düşünmeye, yaklaşımlar geliştirmeye ve kararlar üretmeye başlar. Bu süreçte arkeoloji biliminin ana aktörleri arkeologlar, hem geçmişe ilişkin bilgi üreten hem de arkeolojik varlıkların geleceğini tanımlayan aktörlerden biri olarak yer alır ve varlıkların gelecek kuşaklara nasıl aktarılacağına ilişkin yorumlar yaparak yeniden biçimlenmesine katkı koyarlar. Hem farklı disiplinlerden uzmanlar ile birlikte çalışan, hem de arkeolojik varlıklar üzerine ana karar vericilerden biri olarak

arkeologların 19.yüzyıldan bugüne görev ve sorumlulukları değişmekte ve artmaktadır. Bu çerçevede çalışma, arkeolojik varlıkların kazıdan sunumuna kadar geçen süreç içinde arkeoloji biliminin aktörleri arkeologların değişen yetki ve sorumlulukları bilgi üretimi ve geçmişin kalıntılarının yeniden biçimlenmesine katkıları bağlamında açıklamayı amaçlamaktadır. Bu amaçla ilişkili olarak, çalışma Efes antik kenti üzerinden örneklenecektir.

Oğuz Erdur (North Carolina Üniversitesi)

Türkiye’de Arkeolojinin Koşul ve Olasılıkları Üzerine: Yeniden

On yıl önce gerçekleştirdiğimiz Toplumsal Arkeoloji Platformu (TAP) çerçevesinde yaptığım sunumda, Türkiye’de Arkeoloji’nin devlet himaye ve boyunduruğu altında çalışmak zorunda olan bir disiplin olduğu tespitinden yola çıkarak, "bilimsellik" söyleminin disipline devlet ile toplum arasında korunaklı bir alan açmak için kullanıldığını öne sürmüş ve arkeolojinin bu ideolojik boyunduruktan kurtulmasının yolunun toplumsallaşmak ve sosyal bilimlerle ilişki kurmak olduğunu iddia etmişim. Aradan geçen on yılda ne değişti? Problem yapısal ve söylem ideolojik olunca, konuşmak neyi değiştirir? Söylemden eyleme geçişi olası kılan nedir? TAP’tan bu yana geçen on yılın ışığı altında, bu soruları gündeme getirmeyi amaçlıyorum.